

De heer A. de Rooij
Stigas
Postbus 32
2300 AA Leiden

Onderwerp : Reactie op commentaar advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*
Uw kenmerk : uw email dd 16 augustus 2014
Ons kenmerk : I-1575/AvdB/cn/008-A15
Bijlagen : 1
Datum : 15 december 2014

Geachte heer De Rooij,

Op 16 augustus 2014 ontving de Gezondheidsraad per e-mail uw reactie op het openbaar concept van het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*.

U benadrukt het belang van een eenduidig vaccinatiebeleid in arbodienstverlening en ziet daarvoor een rol voor het advies 'werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie'. U vraagt daarbij aandacht voor een aantal punten:

Preventieve maatregelen zijn een belangrijk onderdeel om een veilige en gezonde werkplek te garanderen. Vaccineren van werknemers kan aanvullend zijn op dit preventieve beleid. Stigas adviseert om in het document 'criteria voor vaccinatie' aandacht voor preventie duidelijk herkenbaar neer te zetten. De commissie bevestigt dat preventieve maatregelen een grote rol spelen binnen de arbeidshygiënische strategie (zie paragraaf 2.2.1 en 2.2.2). De commissie heeft daarom het volgende opgenomen in de samenvatting van het advies:

'De commissie benadrukt echter dat het beschikbaar van een effectief vaccin, de werkgever niet ontslaat van het nemen van bronmaatregelen en het aanbieden van (persoonlijke) beschermingsmiddelen. Ten eerste is de werkgever wettelijk verplicht om maatregelen zo hoog mogelijk in de arbeidshygiënische strategie te nemen. Ten tweede is de blootstelling op het werk zelden beperkt is tot één agens zodat het nemen van maatregelen hoog in de arbeidshygiënische strategie de werknemer ook tegen andere agentia beschermt'.

U geeft aan dat het Stigas kan instemmen met het voorstel van de commissie dat een werkgever de werknemer vervangende werkzaamheden moet aanbieden of tot ander werk moet kunnen verplichten bij ernstig gezondheidsrisico voor derden, als zij vaccinatie niet accepteren. U vraagt

Onderwerp : Reactie op commentaar advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*
Ons kenmerk : I-1575/AvdB/cn/008-A15
Pagina : 2
Datum : 15 december 2014

zich af of dit arbeidsvoorwaardelijke consequenties heeft? Volgens de commissie is dit niet het geval.

Stigas vraagt tevens of de commissie meer helderheid kan geven over de positie van de kwetsbare werknemer voor wie vaccinatie te belastend kan zijn. Bij het eerste criterium van het kader wordt aandacht gevraagd voor groepen werknemers voor wie blootstelling aan een biologisch agens een ernstiger beloop kan hebben. Bij het derde criterium worden ingegaan op de mogelijk nadelige effecten van de vaccinatie. Die nadelige effecten zouden voor een kwetsbare medewerker zo groot kunnen zijn dat vaccinatie afgeraden moet worden. De commissie heeft in het definitieve advies daarom ook bij dit criterium aandacht gevraagd voor de eventueel verhoogde kans op bijwerkingen voor de individuele werknemer. Indien vaccinatie niet mogelijk is worden alternatieven zoals vervangend werk belangrijker. De commissie geeft aan dat de rechten en plichten voor werknemers hetzelfde zijn, maar dat er op een redelijke manier met de consequenties moet worden omgegaan. Een goed werkgever zal inzien dat het redelijk is dat de consequenties van niet vaccineren voor werknemers die vaccinatie weigeren kunnen verschillen van de consequenties voor werknemers die om medische redenen niet gevaccineerd kunnen worden. Het gaat echter te ver om dit in het advies op te nemen.

Het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie* is vandaag aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijgevoegd vindt u een exemplaar van het advies. Namens de commissie dank ik u hartelijk voor uw bijdrage aan het advies.

Met vriendelijke groet,

Mw. dr. A.S.A.M. van der Burght,
secretaris

Mevrouw drs. M. de Gier, heer dr. R.W. van Olden
GlaxoSmithKline BV
Postbus 780
3700 AT Zeist

Onderwerp : Reactie op uw commentaar concept advies Gezondheidsraad
Uw kenmerk : brief dd 22 augustus 2014
Ons kenmerk : I-1568/AvdB/cn/008-A17
Bijlagen : 1
Datum : 15 december 2014

Geachte Mevrouw de Gier, heer van Olden,

Op 22 augustus 2014 ontving de Gezondheidsraad per e-mail uw reactie op het openbaar concept van het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*.

U pleit in uw brief voor meer duidelijkheid over de vraag wie de verantwoordelijkheid heeft om te waarborgen dat het opgestelde kader vertaald wordt naar concrete richtlijnen voor de praktijk. Naar uw mening biedt het advies hiervoor niet voldoende handvatten. U vreest daarom dat de kaders onvoldoende en onvoldoende gecoördineerd worden geïmplementeerd.

De commissie is van mening dat de Arbo-wet duidelijk is. De werkgever is verantwoordelijk voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. De opgestelde kaders moeten de werkgever een handvat bieden om vast te stellen of vaccinatie van werknemers een onderdeel is van goed arbobeleid. De specifieke omstandigheden in een bedrijf bepalen uiteindelijk of vaccinatie opportuun is. Omdat de commissie zich realiseert dat deze afweging niet voor elke werkgever eenvoudig zal zijn, adviseert zij de afweging op sector niveau uit te voeren en stelt zij voor dat bedrijfsartsen in hun richtlijnen ook gebruik maken van de kaders. De voorzitter van de Gezondheidsraad heeft in zijn aanbiedingsbrief nogmaals op de verantwoordelijkheid van de werkgever gewezen.

Het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie* is vandaag aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijgevoegd vindt u een exemplaar van het advies. Namens de commissie dank ik u hartelijk voor uw bijdrage aan het advies.

Met vriendelijke groet,

Mw. Dr. A.S.A.M. van der Burght, secretaris

Mevr H. Koppenaal
GGD Zeeland
Postbus 345
4460 AS Goes

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Uw kenmerk : uw mail d.d. 11 juni 2014
Ons kenmerk : I-1569/AvdB/cn/008-A19
Bijlagen :1
Datum :15 december 2014

Geachte Mevrouw Koppenaal,

Op 11 juni 2014 ontving de Gezondheidsraad per e-mail uw reactie op het openbaar concept van het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*.

U vraagt in uw commentaar of het advies ook betrekking heeft op de groep vrijwilligers die bij bedrijven aanwezig zijn. Als voorbeeld noemt u vrijwilligers werkzaam bij de dierenambulance of in asielzoekerscentra.

De Arbowet maakt geen onderscheid tussen werknemers in loondienst en vrijwilligers, als er binnen een organisatie of bedrijf gewerkt wordt met biologische agentia of gevaarlijke stoffen als asbest, springstoffen, vluchtige stoffen en micro-organismen (zie www.arboportaal.nl). In zo'n geval is een RI&E altijd verplicht. Bij het creëren van een veilige werkomgeving speelt voorlichting een grote rol. Vrijwilligers moeten goed op de hoogte zijn van eventuele risico's en weten hoe zij moeten omgaan met de beschikbare hulp- en beschermingsmiddelen. De commissie heeft in hoofdstuk 3 van het definitieve advies de positie van de vrijwilligers toegelicht.

Het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie* is vandaag aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijgevoegd vindt u een exemplaar van het advies. Namens de commissie dank ik u hartelijk voor uw bijdrage aan het advies.

Met vriendelijke groet,

Mw. dr. A.S.A.M. van der Burght, secretaris

Drs H.P.J. Stinis
8 Lieudit Parrou
82150 Saint-Amans-du-Pech
Frankrijk

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Uw kenmerk : uw email dd 29 augustus 2014
Ons kenmerk : I-1570/AvdB/cn/008-A16
Bijlagen : 1
Datum : 15 december 2014

Geachte heer Stinis,

Op 29 augustus 2014 ontving de Gezondheidsraad per e-mail uw reactie op het openbaar concept van het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*.

Samengevat pleit u in uw email voor:

- Een preventiebenadering in plaats van een risicobenadering daar waar het gaat om aanbieden van vaccinatie, met als gevolg daarvan een stringent aanbiedingsbeleid van vaccinaties: alleen als er *geen* kans is op werkgerelateerde blootstelling kan de werkgever besluiten om een vaccinatie niet aan te bieden; in alle andere gevallen pleit u voor het aanbieden van vaccinatie;
- Een RI&E met een afweging voor vaccinatie per werknemer naast een generieke afweging per branche;
- Een afweging voor vaccinatie met als doel bescherming van kwetsbare derden die los staat van dit advies over vaccinatie van werknemers.

De commissie is het met u eens dat de werkgever verantwoordelijk is voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Een van de belangrijkste uitgangspunten bij een goed arbobeleid is de arbeidshygiënische strategie. Deze beschrijft dat allereerst naar de bron van een probleem gekeken (bronmaatregelen) moet worden. Als bronmaatregelen niet mogelijk zijn, moet de werkgever kijken of andere collectieve maatregelen een afdoende oplossing bieden. Als laatste kan de werkgever kiezen voor individuele maatregelen en de werknemer persoonlijke beschermingsmiddelen verstrekken. De maatregelen op de verschillende niveaus hebben daarmee nadrukkelijk een volgorde.

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Ons kenmerk : I-1570/AvdB/cn/008-A16
Pagina : 2
Datum : 15 december 2014

Bij blootstelling aan biologische agentia is het volgens het zogenoemde redelijkerwijs-principe alleen toegestaan een niveau te verlagen in de arbeidshygiënische strategie als daar goede redenen voor zijn van technische aard (artikel 4.87 arbobesluit). Economische redenen mogen niet worden aangewend als reden voor een lager niveau van maatregel. De commissie heeft dan ook het criterium 'De verhouding tussen kosten en gezondheidswinst is gunstig in vergelijking met die van andere mogelijkheden om de ziektelast te reduceren' geschrappt in de finale versie van het advies.

De commissie wijst er echter ook op dat in vergelijking met de beheersmaatregelen binnen de arbeidshygiënische strategie vaccinatie een bijzondere plaats inneemt. Deze strategie is er immers op gericht de blootstelling van werknemers aan een agens zo goed mogelijk tegen te gaan, terwijl bij vaccinatie die blootstelling wordt aanvaard en de gevolgen daarvan worden tegengegaan of verminderd. Desalniettemin acht de commissie, zeker in die gevallen waarbij de effectiviteit van het vaccin zonder discussie is, het wenselijk de mogelijkheid van vaccinatie toch al vroeg in het proces te overwegen. Dit betekent niet dat het beschikbaar zijn van een effectief vaccin de werkgever ontslaat van het nemen van bronmaatregelen en het aanbieden van (persoonlijke) beschermingsmiddelen. Ten eerste is de werkgever wettelijk verplicht om maatregelen zo hoog mogelijk in de arbeidshygiënische strategie te nemen. Een tweede punt is dat de blootstelling op het werk zelden beperkt is tot één agens en het nemen van maatregelen hoog in de arbeidshygiënische strategie de werknemer ook tegen andere agentia beschermt.

De commissie is dan ook van mening dat de set criteria die zij heeft opgesteld een goede afweging van het optimaal inzetten van vaccinatie mogelijk maakt. Hoewel de Europese wetgeving verplicht tot het aanbieden van vaccinatie indien er kans is op blootstelling, wordt in het (Nederlandse) Arbobesluit aangegeven dat een vaccin beschikbaar en doeltreffend moet zijn. Of vaccinatie de beste oplossing is om gezond en veilig te werken hangt onder meer af van de mogelijkheid effectieve bronmaatregelen te nemen en van de bijwerkingen van de vaccinatie. De commissie is het dan ook niet met u eens dat in alle gevallen waar mogelijk blootstelling aan een biologische agens plaatsvindt vaccinatie moet worden aangeboden.

U raadt aan voor alle werknemers een eigen RI&E op te stellen, waarbij gebruikt gemaakt kan worden van informatie die op brancheniveau is verzameld. Dit omdat ieder productieproces anders is. De commissie is het hier geheel mee eens en heeft de tekst in hoofdstuk 5 hier op aangescherpt. De commissie adviseert de afwegingen omtrent vaccinatie op branche of sector niveau af te stemmen. De uiteindelijke afweging blijft echter een advies op maat, afhankelijk van de specifieke kenmerken van een bedrijf en van de individuele werknemer.

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Ons kenmerk : I-1570/AvdB/cn/008-A16
Pagina : 3
Datum : 15 december 2014

De commissie ziet een afweging omtrent vaccinatie met als doel bescherming van kwetsbare derden wel als onderdeel van dit advies. De commissie is het met u eens dat bij die bescherming soms meer speelt dan alleen de overdracht van infecties via werknemers, maar vindt dat – in dit advies over vaccinatie van werknemers – aandacht voor de morele verantwoordelijkheid van die werknemers ten aanzien van kwetsbare derden wel degelijk van belang is.

Het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie* is vandaag aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijgevoegd vindt u een exemplaar van het advies. Namens de commissie dank ik u hartelijk voor uw bijdrage aan het advies.

Met vriendelijke groet,

Mw. dr. A.S.A.M. van der Burght,
secretaris

Mevrouw I Speller
ArboVitale Kwaliteit
Postbus 5020
3502 JA Utrecht

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Uw kenmerk : uw mail d.d. 16 augustus 2014
Ons kenmerk : I-1566/AvdB/cn/008-A20
Bijlagen : 1
Datum : 15 december 2014

Geachte Mevrouw Speller,

Op 16 augustus 2014 ontving de Gezondheidsraad per e-mail uw reactie op het openbaar concept van het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*.

U benadrukt het belang van een eenduidig vaccinatiebeleid in arbodienstverlening en ziet daarvoor een rol voor het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*. U heeft daarbij een aantal vragen:

Allereerst vraagt u aan wie het conceptadvies is voorgelegd voor commentaar. Het advies is naast vertegenwoordigers van werkgevers en werknemersorganisaties ook voorgelegd aan deskundigen op het terrein van arbeidsomstandigheden en infectieziekten op naam of via de website van de Gezondheidsraad. Bovendien wordt het advies via het secretariaat van de SER verder verspreid.

Bovendien geeft u aan dat u van mening bent dat persoonlijke beschermingsmiddelen niet pas ingezet moeten worden als de werknemer de vaccinatie niet accepteert. De commissie wil benadrukken dat het beschikbaar zijn van een effectief vaccin de werkgever inderdaad niet ontslaat van het nemen van bronmaatregelen en het aanbieden van (persoonlijke) beschermingsmiddelen. Ten eerste is de werkgever wettelijk verplicht om maatregelen zo hoog mogelijk in de arbeidshygiënische strategie te nemen. Een tweede punt is dat de blootstelling op het werk zelden beperkt is tot één agens en het nemen van maatregelen hoog in de arbeidshygiënische strategie de werknemer ook tegen andere agentia beschermt. De commissie heeft deze strategie nu benadrukt in de samenvatting.

De commissie bevestigt dat met het verdelingsvraagstuk bedoeld wordt wie (welke groepen van de bevolking) in geval van schaarste aan vaccin, als eerste als in aanmerking komen voor vaccinatie. Zoals aangegeven is de commissie van mening dat bij deze afweging niet alleen

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Ons kenmerk : I-1566/AvdB/cn/008-A20
Pagina : 2
Datum : 15 december 2014

gezondheidskundige overwegingen een rol spelen. Zij verwijst daarbij naar een document van de WHO. Dit document is nu uitgebreider in het advies beschreven.

U geeft aan dat u in het advies de uitwerking van twee specifieke voorbeelden mist. U denkt daarbij aan het griepvaccin voor (para)medici en verzorgenden en aan de gerichte reizigersvaccinatie voor expats. De Gezondheidsraad is gevraagd criteria op te stellen waarmee een werkgever de afweging kan maken of vaccinatie wel of niet onderdeel is van een veilig en gezond arbeidsomstandighedenbeleid. De voorbeelden die in het advies zijn uitgewerkt dienen ter verduidelijking van de criteria. De (ingewikkelder) onderwerpen die u noemt zijn daarvoor minder geschikt.

Uw laatste aandachtspunt betreft een gestructureerde, tijdige en inhoudelijk relevante informatievoorziening aan en voor bedrijfsartsen ten tijde van een (dreigende) pandemie. Hoewel dit ook niet binnen de scope van het advies valt, erkent de commissie het belang hiervan. De commissie is echter van mening dat er sinds de laatste pandemie op het punt van informatievoorziening al veel in gang is gezet wat moet resulteren in betere communicatie bij volgende pandemieën.

Het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie* is vandaag aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijgevoegd vindt u een exemplaar van het advies. Namens de commissie dank ik u hartelijk voor uw bijdrage aan het advies.

Met vriendelijke groet,

Mw. dr. A.S.A.M. van der Burght,
secretaris

De heer J. Bouwmans, De heer F. van Kolck
Arbo Unie
Expertise Centrum Toxische Stoffen
Postbus 44094
3006 HB Rotterdam

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Uw kenmerk : uw email dd 30 augustus 2014
Ons kenmerk : I-1571/AvdB/cn/008-A14
Bijlagen : 1
Datum : 15 december 2014

Geachte heer Bouwmans, heer van Kolck,

Op 30 augustus 2014 ontving de Gezondheidsraad per e-mail uw reactie op het openbaar concept van het advies *Werknemers en infectieziekten - Criteria voor vaccinatie*.

U pleit er in uw mail voor het belang van de arbeidshygiënische strategie op te nemen in de samenvatting. De commissie gaat akkoord met dit voorstel en heeft de samenvatting aangepast. Eveneens gaat de commissie akkoord met u voorstel om de zin 'de commissie tekent hierbij nadrukkelijk aan dat dit in haar ogen niet betekent dat het beschikbaar zijn van een effectief vaccin de werkgever ontslaat van het nemen van bronmaatregelen' aan te vullen met 'van het nemen van bronmaatregelen en het aanbieden van (persoonlijke) beschermingsmiddelen'.

U betwijfelt de conclusie van de commissie dat vaccinatie van rioolwerkers tegen hepatitis A niet is aangewezen. U bent van mening dat vaccinatie tegen hepatitis A te overwegen is. De commissie kan op basis van de beschikbare gegevens niet vaststellen dat rioolwerkers in Nederland een verhoogd (extra) risico hebben op hepatitis A-virus infectie. Het belangrijkste argument van de commissie om geen vaccinatie aan te raden is dat rioolwerkers behalve aan hepatitis A-virus ook aan andere biologische agentia kunnen worden blootgesteld. Het is daarom van belang maatregelen te nemen die zijn gericht op het verminderen van blootstelling in het algemeen.

U stelt voor in het advies onderscheid te maken tussen: vaccinatie is aangewezen, vaccinatie is te overwegen, vaccinatie is niet aangewezen. De commissie geeft echter de voorkeur aan een tweedeling: vaccinatie moet worden aangeboden of niet en wat zijn de consequenties. Natuurlijk hebben werkgever en werknemer de mogelijkheid om op individueel nivo anders te beslissen.

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Ons kenmerk : I-1571/AvdB/cn/008-A14
Pagina : 2
Datum : 15 december 2014

Het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie* is vandaag aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijgevoegd vindt u een exemplaar van het advies. Namens de commissie dank ik u hartelijk voor uw bijdrage aan het advies.

Met vriendelijke groet,

mevr. dr. A.S.A.M. van der Burght,
secretaris

Gezondheidsraad

Health Council of the Netherlands

Mevrouw van Broekhoven-Grutters
ZZG Zorggroep
Boslaan 2178
6561 LE Groesbeek

Onderwerp : Reactie op uw commentaar conceptadvies Gezondheidsraad
Uw kenmerk : uw mail d.d. 20 augustus 2014
Ons kenmerk : I-1567/AvdB/cn/008-A21
Bijlagen : 1
Datum : 15 december 2014

Geachte Mevrouw van Broekhoven-Grutters,

Op 20 augustus 2014 ontving de Gezondheidsraad per e-mail uw reactie op het openbaar concept van het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie*.

Binnen uw organisatie wordt beleid gevoerd ter bevordering van de vaccinatie van medewerkers t.a.v. hepatitis B. Deze vaccinatie wordt door de werkgever actief (gratis) aangeboden, maar kan niet worden afgedwongen. U geeft echter aan dat veel (aanstaande) werknemers weliswaar aangegeven vrijwillig mee te zullen werken aan de vaccinatie, maar in de praktijk vaak niet op hun afspraak verschijnen. U vraagt zich dan ook af of het is toegestaan dat de werkgever de kosten voor deze 'no show' in rekening brengt bij de werknemer.

Of de kosten van de vaccinatie in deze situatie bij de werknemers gelegd mogen worden is bij de commissie niet bekend. De Gezondheidsraad is gevraagd een set criteria op te stellen waarmee kan worden afgewogen of vaccinatie onderdeel zou moeten zijn van een veilig en gezond arbeidsomstandighedenbeleid. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering hiervoor ligt bij de werkgever.

Het advies *Werknemers en infectieziekten: criteria voor vaccinatie* is vandaag aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijgevoegd vindt u een exemplaar van het advies. Namens de commissie dank ik u hartelijk voor uw bijdrage aan het advies.

Met vriendelijke groet,

Mw. dr. A.S.A.M. van der Burght, secretaris